

Climate box

UNBOX IT

Climate Box

Ю2 Учебни Дейности

Проект №2020-1-DE02-KA204-007443

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Модул 2: Отпадъкът и опаковките

Този модул има за цел да запознае обучаемите с глобалния проблем с отпадъците, произтичащ от масовото потребление и опаковките за еднократна употреба. Всяка година в света се генерират 2,01 милиарда тона твърди битови отпадъци (Kaza et al. 2018: 3). Очаква се този брой да нарасне до 3,40 милиарда тона през следващите 30 години, което показва, че е необходима широка информираност за проблема с глобалното генериране и управление на отпадъците, спешни действия за намаляване нивата на генериране на отпадъци и подобряване на тяхното третиране. Повече от една трета от отпадъците, които генерираме не се обработват по безопасен за околната среда начин, като замърсяват природата, пренасят болести, причиняват наводнения, замърсяват въздуха и сериозно застрашават животните и хората. Тъй като управлението на отпадъците засяга всички нас, живеещи на тази планета, от съществено значение е да осъзнаем глобалния мащаб на генерираните от нас отпадъци и да предприемем необходимите действия за възможно най-съзнателно и отговорно третиране на отпадъците. Ето защо, целта на този модул е да се насърчи осведомеността на участниците по въпроса за отпадъците и опаковките.

Чрез разнообразни дейности обучаемите могат да се запознаят с разделянето на отпадъците, рециклирането, компостирането и алтернативите на предметите за еднократна употреба. Те трябва да развият съзнание за последиците от неекологичното боравене с отпадъци и да разберат защо разделянето, рециклирането и намаляването на отпадъците са жизненоважни за нашата планета. В края на този модул учащите трябва да се чувстват компетентни да разделят отпадъците си и да боравят с тях по-съзнателно.

Съдържание:

**Тема 1: Рециклиране
и компостиране**

**Тема 2: Разделяне на
отпадъка**

**Тема 3: Предмети за
многократна/втора
употреба**

Тема 1: Рециклиране и компостиране

В този раздел участниците ще научат за процесите на рециклиране и компостиране.

Масивите от пластмаса се озовават на сметището или в морето, където нанасят огромни и непоправими щети на дивите животни и природата. Този модул повишава осведомеността на обучаемите за този проблем и необходимостта от рециклиране. Освен това обучаемите се запознават с компостирането и боравенето с органични отпадъци по съзнателен и отговорен начин. Проследявайки процеса на рециклиране на отпадъците, те придобиват по-добро разбиране за това как работи рециклирането и защо е важно.

Методология:

Всички дейности са ориентирани към участниците и насърчават тяхната самостоятелност и работа в екип. Основната роля на учителя по време на дейностите е да привлече интереса на участниците, като стимулира усиленото мислене в началото на дейността, да дава ясни инструкции и да наблюдава внимателно, за да оказва подкрепа.

В първата дейност участниците получават информация за разлагането и рециклирането, като гледат кратък видеоклип и си водят бележки, както и отговарят на зададени въпроси към видеоклипа. Основната роля на учителя е да наблюдава и насочва размисъла, който ще се проведе след видеото.

Втората дейност се върти около викторина, която кара обучаемите да се замислят и да осъзнаят времето, което е необходимо на отпадъците, за да се разградят в природата. Ролята на учителя е да направлява забавната и жива среда, която викторината може да създаде, както и да ръководи ефективното размишление в края на дейността.

За последните две дейности учителят наблюдава по една изследователска дейност -

едната за компостирането и органичните отпадъци, а другата - за процесите на рециклиране. Запознаването с темите чрез разглеждане на уебсайтовете, дадени в раздела за източниците за всяка дейност, ще формира основата за предоставяне на полезна подкрепа на обучаемите.

Цели на обучението:

- Да се разбере значението на рециклирането.
- Да се повиши осведомеността относно разходите, свързани с начина на живот, който не щадя околната среда.
- Да се запознае аудиторията с компостирането и органичните отпадъци.

Обучителни материали:

- За първата и втората дейност са необходими лаптоп с интернет връзка и проектор.
- Power Point за дейност №. M2-U1-A1: M2-U1-A1: M2 - U1 - PPT1.
- Тест за дейност №. M2-U1-A1 (приложение и хартиен вариант).
- Видеолип с инструкции за Activity Nr. M2-U1-A2: Bryce, Emma (2015 г.): What Really Happens to the Plastic you Throw Away (Какво наистина се случва с пластмасата, която изхвърляме). Последно свързване с уебсайта на 26.04.2021г., <https://www.youtube.com/watch?v=6xlNyWpB8>.
- Infographic Examples for Activity Nr. M2-U1-A4.

Допълнителна информация:

- EPA (2021): *Recycling Basics*. Последно свързване с уебсайта на 28.4.2021, <https://www.epa.gov/recycle/recycling-basics>

Leblanc, Rick (2021): *The Decomposition of Waste in Landfills*

A Story of Time and Materials. Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021,
<https://www.thebalancesmb.com/how-long-does-it-take-garbage-to-decompose-2878033>

Parker, Laura (2018): *Here's How Much Plastic Trash Is Littering the Earth*. Последно свързване с уебсайта на 28.4.2021,
<https://www.nationalgeographic.com/science/article/plastic-produced-recycling-waste-ocean-trash-debris-environment>

Учебни Дейности

Дейност №1

M2-U1-A1

Име на дейността Колко време е необходимо на отпадъците, за да се разградят?

Тип дейност Тест

Продължителност Около 30 минути

Брой участници 15-20

Ниво на език Умерено
 Прогресивно

Дълбочина на информацията Основни (не се изискват предварителни знания)
 За напреднали

Цели на обучението Да повиши осведомеността по отношение на цената на неприродосъобразния начин на живот.

Описание

Стъпка 1: Обучителят започва, като показва на обучаемите снимки на отпадъци в природата (виж също първия слайд от презентацията в Power Point M2 - U1 - PPT2). Той/тя ги пита дали някога са виждали отпадъци, изхвърлени в природата, на кои места, какви видове отпадъци и какво мислят за това.

Стъпка 2: След това обучителят ги пита колко време според тях отнема разграждането на отпадъците в природата, например – бананови кори, пластмасови бутилки или алуминиеви кутии – и събира няколко отговора. Без да проверява, фалшифицира или коментира отговорите, той/тя казва на групата, че сега могат да проверят дали предположенията им са верни в тест.

Стъпка 3: След това обучителят представя викторина. Той/тя разпределя всеки от четирите възможни отговора (а) - г)) в четири зони (например ъглите) в залата за обучение и моли обучаемите да се преместят в зоната, която според тях е определена

за правилния отговор. Въпросите от теста могат да бъдат визуализирани чрез презентацията в Power Point M2 - U1 - PPT2 (слайдове 3 - 22) или да бъдат изиграни с приложението за обучение.

Списък на елементите (верните отговори са удебелени).

Артикул	ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОТГОВОР (ПРАВИЛНИЯТ ОТГОВОР Е УДЕБЕЛЕН)			
ПЕЛЕНИ ЗА ЕДНОКРАТНА УПОТРЕБА	6 месеца	5 години	100 години	450 години
БАНАНОВИ ОБЕЛКИ	1 седмица	2 – 5 седмици	7 – 8 седмици	1 година
ХАРТИЕНИ КЪРПИ	4 – 7 days	2 – 4 седмици	3 месеца	6 месеца
ВЕСТНИЦИ	3 дена	3 седмици	6 седмици	6 месеца
АЛУМИНИЕВИ КЕНЧЕТА	6– 4 седмици	20 – 60 години	80–200 години	300–450 години
ЦИГАРЕНИ УГАРКИ	8–12 седмици	6 – 9 месеца	1 – 5 години	10 – 20 години
СТЪКЛЕНИ БУТИЛКИ	20 години	300 години	1,000 години	1,000,000 години
ПОРТОКАЛОВИ КОРИ	1 седмица	2 – 5 седмици	7 – 8 седмици	1 year
НАЙЛОНОВИ ТОРБИЧКИ	6 – 8 месеца	2 – 4 години	10 – 20 години	40 – 50 години
ПЛАСТМАСОВИ БУТИЛКИ ЗА НАПИТКИ	9 месеца	40 години	100 години	450 години

Стъпка 4: След куиза учителят поставя цифрите от теста в перспектива, като казва, че те могат да се различават в зависимост от околната среда (влажният солен въздух ускорява разлагането, докато сухият въздух го забавя). Освен това, "разлагане" е неясен термин - това, което се счита за разлагане може да е различно - и отпадъците могат да

оставят (токсични) остатъци, които никога не се разтварят, като например микропластмаси.

След това учителят пита обучаемите какво са научили от теста, какво е било изненадващо или шокиращо за тях и какви изводи могат да направят от времето, необходимо за разлагане на определени отпадъци. В този модул могат да се зададат някои въпроси за размисъл по отношение на алтернативното поведение, например, използвайки кърпи от плат вместо хартиени кърпи/салфетки, колко високи биха били разходите, както за отделния човек, така и за околната среда?

Обучителят приключва занятието, като обобщава и/или формулира някои заключения.

Допълнителни бележки	Ако няма възможност за презентация на PowerPoint или играта трябва да се играе на открито, презентацията може да бъде разпечатана.
-----------------------------	--

Онлайн приложение	Тестът е достъпен и в приложението за обучение Climate Box.
--------------------------	---

Допълнителна информация	Leblanc, Rick (2021): <i>The Decomposition of Waste in Landfills A Story of Time and Materials</i> . Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021, https://www.thebalancesmb.com/how-long-does-it-take-garbage-to-decompose-2878033
--------------------------------	---

Източници	Leblanc, Rick (2021): <i>The Decomposition of Waste in Landfills A Story of Time and Materials</i> . Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021, https://www.thebalancesmb.com/how-long-does-it-take-garbage-to-decompose-2878033
------------------	---

Снимките на отпадъците са от Pixabay (безплатни за търговска употреба, без изискване за авторство)

Дейност №2

M2-U1-A2

Име на дейността Значението на рециклирането

Тип дейност Визуално обучение

Продължителност Около 30 минути

Брой участници 15-20

Ниво на език Умерено

Прогресивно

Дълбочина на Основни (не се изискват предварителни знания)

информацията За напреднали

Цели на обучението Повишаване на осведомеността относно разходите, свързани с неекологичния начин на живот.

Описание

Стъпка 1: Първо обучаемите трябва да гледат следния кратък видеоклип (с продължителност около 4 минути, задайте субтитри на вашия език, като кликнете върху иконата за настройка на YouTube {зъбно колело} в долния десен ъгъл):

<https://www.youtube.com/watch?v=6xINyWPPB8>

Стъпка 2: Докато гледат видеото, обучаемите следва да се опитат да отговорят на следните въпроси:

- Какво се случва с една бутилка, която се озовава на сметището?
- Колко време е необходимо на една бутилка, за да се разгради?
- Какво се случва с бутилка, която се озовава в морето?
- "Повечето пластмаси не се разграждат биологично" - Какво означава това?
- Какво се случва с една бутилка, която се озовава в пункт за рециклиране?

Стъпка 3: След това обучаемите сформират групи, сравняват отговорите си и обсъждат значението на рециклирането - учителят наблюдава.

Ето възможни въпроси за обсъждане:

- Защо е важно да се рециклира?
- Какво може да се направи, за да се насърчи рециклирането?
- Възможно ли е да рециклираме всички наши отпадъци?
- Какви са ограниченията при рециклирането?
- Какви са алтернативите на рециклирането?
- Как са функционирали опаковките в миналото? Какво са правили хората, преди да има пластмасови опаковки?

**Допълнителни
бележки**

В случай че няма възможност да се обсъди значението на рециклирането в групи, учениците могат да бъдат помолени да напишат кратък текст. Видеоклипът съдържа висококачествени субтитри на множество езици, които могат да бъдат настроени в Настройки (икона на зъбно колело в долния десен ъгъл).

Видеоклипът с включени някои от въпросите за размисъл е достъпен и в приложението Climate Box.

Онлайн приложение

За да улесните дискусията в малки групи, изпратете обучаемите в стаи за разделение („breakout rooms“). Ако досега не сте създавали такива, ето едно ръководство на стъпките за управление на breakout rooms: <https://support.zoom.us/hc/en-us/articles/206476313-Managing-Breakout-Rooms>

**Допълнителна
информация**

Parker, Laura (2018): *Here's How Much Plastic Trash Is Littering the Earth*. Последно свързване с уебсайта на 28.4.2021, <https://www.nationalgeographic.com/science/article/plastic-produced-recycling-waste-ocean-trash-debris-environment>

Източници

Bryce, Emma (2015): *What Really Happens to the Plastic you Throw Away*. Последно свързване с уебсайта на

26.04.2021,

<https://www.youtube.com/watch?v=6xINyWppB8>**Дейност №3****M2-U1-A3****Име на дейността**   Компостиране и органични отпадъци**Тип дейност**   Изследователска дейност**Продължителност**   Около 30 минути**Брой участници**   15-20**Ниво на език**   Умерено
 Прогресивно**Дълбочина на информацията**   Основна (не се изискват предварителни знания)
 За напреднали**Цели на обучението**   Повишаване на осведомеността относно разделянето на отпадъците, разпознаване на видовете отпадъци и съответно разделяне на отпадъците.**Описание****Стъпка 1:** Първо участниците да помислят какво правят с хранителните си отпадъци.

Примерни въпроси могат да бъдат:

- Какви са алтернативните начини за изхвърляне на остатъците от храна при общите отпадъци?
- Какво количество хранителни отпадъци смятате, че произвеждате?
- Как се справят хората, които познавате с хранителните си отпадъци?

Стъпка 2: След това обучаемите проучват информация за компостирането и органичните отпадъци в интернет. Обучителят може също да подпомогне търсенето, като предложи конкретни уебсайтове като отправни точки. Възможни въпроси за проучване са:

- Какви са предимствата на компостирането/разделното изхвърляне на органични отпадъци?
- Какво може да се компостира и какво не може да се компостира? / Какво влиза в органичните отпадъци и какво не влиза в органичните отпадъци?
- Кои грешки често допускат хората? / Как можете да ги избегнете?
- Как можете да започнете да компостирате/разделяте органични отпадъци?

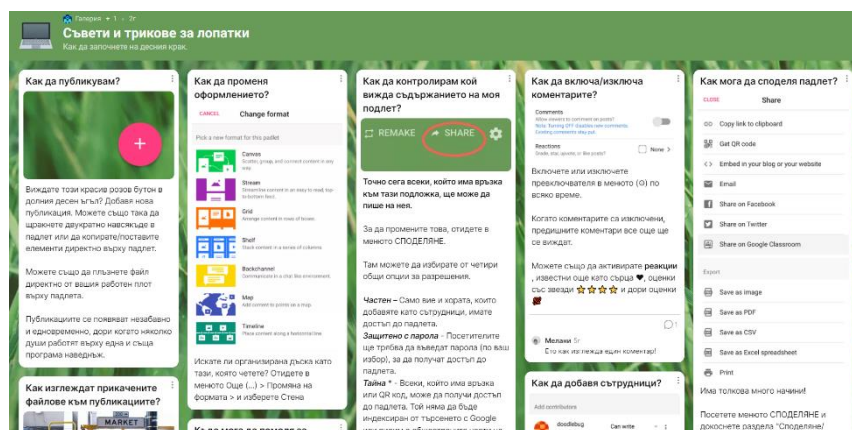
Стъпка 3: След като обучаемите са направили известно проучване, те създават плакат със събраната информация по двойки или в групи по трима. Те са свободни да се съсредоточат върху един или някои от горните въпроси, или да се заемат с всички тях и да им направят бърз преглед. Примерни заглавия на плакатите могат да бъдат: "Как да започнем собствен компост", "Органични отпадъци 101" или "Защо хранителните отпадъци са огромен проблем". Участниците могат да проявят творчество!

Стъпка 4: Накрая обучаемите споделят своите констатации пред цялата група и обсъждат кои варианти са осъществими в техния район. Обучителят пита групата дали са намерили тази дейност за полезна, какво са научили и дали прозренията им ще повлияят на работата им с органични отпадъци в бъдеще.

Допълнителни бележки Освен ресурсите, предоставени от учителя за изследователската задача, той може да насърчи обучаемите сами да намерят още полезни уебсайтове.

Онлайн приложение Обучаемите могат да създадат свои плакати на Padlet - инструмент, който позволява на няколко души да добавят и редактират бележки на виртуална "бюлетин" дъска. Ето как

може да изглежда тази дъска в платформата:

Алтернативно, обучаемите могат да създадат онлайн презентация с един или няколко слайда с помощта на Google Slides или безплатната онлайн версия на Microsoft PowerPoint.

За да се даде възможност на участниците да говорят помежду си, докато създават плакатите, обучаемите могат да бъдат изпратени в разделни стаи (break-out rooms).

Допълнителна информация

Parker, Laura (2018): *Here's How Much Plastic Trash Is Littering the Earth*. Последно свързване с уебсайта на 28.4.2021, <https://www.nationalgeographic.com/science/article/plastic-produced-recycling-waste-ocean-trash-debris-environment>

Източници

EPA (2021): *Composting at Home*. Последно свързване на 5.5.2021, <https://www.epa.gov/recycle/composting-home>

Simon, Julia (2020): *How to Compost at Home*. Последно свързване с уебсайта на 5.5.2021, <https://www.npr.org/2020/04/07/828918397/how-to-compost-at-home?t=1620206058800>

Miller, Randy (2020): *What is Organic Waste and How Should it be Handled?* Последно свързване с уебсайта на 5.5.2021, <https://millerrecycling.com/organic-waste-and-how-to-handle-it/>

Дейност №4

M2-U1-A4

Име на дейността	Проследяване на процеса на рециклиране
Тип дейност	Изследователска дейност
Продължителност	Около 60 минути
Брой участници	15-20
Ниво на език	☐ Умерено ☒ Прогресивно
Дълбочина на информацията	☐ Основна (не се изискват предварителни знания) ☒ За напреднали
Цели на обучението	Повишаване на осведомеността относно рециклирането.

Описание

Стъпка 1: Обучителят пита участниците какви отпадъци са изхвърлили в същия или в предишния ден и събира няколко отговора. След това той/тя пита групата какво според тях се е случило/се случва с различните предмети. Накрая той/тя обяснява, че те ще могат да проследят най-различни предмети, за да разберат през какви процеси преминават, ако се рециклират.

Стъпка 2: Обучителят разпределя различни предмети за отпадъци и пита участниците кой какъв предмет иска да проследи, за да се увери, че разнообразието от предмети за отпадъци се изследва равномерно.

Ако обучаемите имат достъп до интернет чрез смартфони или компютри в залата, те разглеждат интернет, за да проследят своя предмет, като отговарят на въпроси относно процеса на рециклиране, за да насочат изследването си. След това обучаемите проследяват процеса на рециклиране на техния предмет от момента, в който е бил изхвърлен, до възможния краен продукт, който може да бъде направен от рециклирания материал.

Ако обучаемите нямат достъп до интернет, учителят може да разпечата някои избрани уебсайтове и да предложи на обучаемите да си изберат.

Като отправна точка обучаемите могат да посетят (или учителят може да разпечата) следните уебсайтове (и видео канал), които предлагат добре подредена информация за това какво и как можете да рециклирате, както и детайли за самия процес:

<https://www.ecopack.bg/bg/za-grajdani/polezni-pravila-za-razdelno-sybirane>

<http://www.ecopack.bg/kids/Kak-se-retsiklira-plastmasata/15/view/>

https://www.youtube.com/watch?v=eIDfFhUdRIA&ab_channel=%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%9F%D0%90%D0%9A%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%D0%90%D0%94

<https://www.facebook.com/ECOPACK.Bulgaria/videos/408951850073746/>

Ето някои въпроси, на които участниците могат да отговорят:

- Къде отива вашият отпадък, след като е събран?
- Какви са различните стъпки, включени в процеса на рециклиране? Какво се случва на съответните етапи?
- Какви нови продукти могат да бъдат направени от рециклирания материал?
- Какво е въздействието на процеса на рециклиране върху околната среда?
- Защо е важно вашият отпадък да бъде рециклиран?

След като обучаемите са разбрали процеса на рециклиране, те създават инфографика, която по-късно да покажат на останалите членове на групата. Могат да направят това самостоятелно, по двойки или в групи от по трима души. За да покаже на обучаемите как може да изглежда това, учителят може да им даде примери, като този по-долу, за процеса на рециклиране на стъклена бутилка:

Glass Container Recycling Loop

Glass bottles and jars are 100% and infinitely recyclable

*A material recovery facility is a specialized plant that receives, separates and prepares recyclable materials for manufacturers.

<http://www.xzperfectglass.com/en/new/Artwork--for--glass--bottle--making.html>

Стъпка 3: След това инфографиките могат да се поставят на стените и обучаемите да се разхождат и да разглеждат инфографиките на всички останали като в галерия.

Допълнителни бележки Уебсайтът <https://www.recyclenow.com/recycling-knowledge/how-is-it-recycled> е предоставен от неправителствена организация, базирана в Обединеното кралство. Превод на български може да бъде намерен в прикачения файл – „Цикъл за Рециклиране на Стъклени Опаковки“. Тъй като процесите на рециклиране се различават в различните общини и държави, препоръчваме учителят да проучи уебсайтовете за съответната община или да остави групата да проучи свои собствени, в зависимост от изследователските умения на групата.

Допълнителна информация EPA (2021): *Recycling Basics*. Последно свързване с уебсайта на 28.4.2021, <https://www.epa.gov/recycle/recycling-basics>

Източници

SUEZ: *Glass Recycling*. Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021,

<https://www.suez.com.au/en-au/sustainability-tips/learn-about-waste-streams/general-waste-streams/glass-recycling>

The Waste and Resources Action Programme: How Is It Recycled?

Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021,

<https://www.recyclenow.com/recycling-knowledge/how-is-it-recycled>

Xuzhou Perfect Glass (2018): *Glass Recycling Facts*. Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021,

<http://www.xzperfectglass.com/en/new/Artwork--for--glass--bottle--making.html>

Тема 2: Разделяне на отпадъците

Модулът "Разделяне на отпадъци" запознава обучаемите с глобалния проблем с отпадъците, пред който сме изправени, като по този начин показва на участниците защо е необходимо да се разделят отпадъците. Генерирането на отпадъци се увеличава с урбанизацията и нарастването на населението и е много по-голямо в страните с високи доходи, отколкото в страните с ниски доходи. Съставът на отпадъците също се променя с различните нива на доходи и региони, което отразява зависимите от доходите потребителски навици. Съществуват огромни разлики не само в генерирането и състава на отпадъците, но и по отношение на събирането и третирането на отпадъците (което е още по-съществено). За да придобият представа за глобалните мащаби на отпадъците, участниците ще анализират различни графики, отнасящи се до глобалното и европейското генериране, събиране и третиране на отпадъци въз основа на доклада What a Waste 2.0, публикуван от Групата на Световната банка.

Управлението на отпадъците също се различава в Европа, поради което участниците могат да проучат системата за разделяне на отпадъците в съответните райони чрез собствено, насочване практическо проучване и учене чрез открития. Те могат да проявят креативност, като изработят ръководство за сортиране на отпадъци и да практикуват правилно разделяне на отпадъците, като по този начин насърчават както осъзнатостта си, така и практическите си умения за разделяне на отпадъците.

Методология:

Всички дейности са ориентирани към обучаемите и активно ангажират участниците. Основната роля на учителя по време на дейностите е да привлече интереса на участниците, стимулирайки усърдното мислене в началото на дейността, да дава ясни инструкции и да наблюдава внимателно, за да оказва подкрепа.

В първата дейност от този модул участниците се движат из стаята, анализирайки различни диаграми въз основа на дадени насочващи въпроси и учителят трябва да определи

нивото на структура/автономност за тази дейност според груповата динамика. Мониторингът ще бъде особено важен, за да се гарантира, че обучаемите изпълняват дейността правилно.

За втората дейност, в която обучаемите правят проучване на системата за разделяне на отпадъците в техния район и създават ръководство за сортиране на отпадъци, учителят трябва основно да разгледа съответните уебсайтове и да подкрепи самостоятелното проучване на участниците.

Третата дейност по темата "разделяне на отпадъците" позволява на участниците да практикуват правилно разделяне на отпадъците. За тази дейност учителят трябва да се погрижи да подчертае често срещаните грешки при разделянето на отпадъците в техния район и да насочи групата към смислено размишление в края на дейността.

Цели на обучението:

- Да се повиши осведомеността относно глобалния мащаб на нашето производство на отпадъци
- Да се повиши осведомеността относно разделянето на отпадъците
- Да разпознават видовете отпадъци и да се разделят по подходящ начин

Учебни материали (вж. следващите страници със съответните дейности):

- Диаграми за Дейност № M2-U2-A1
  - Въпроси към Таблиците за Дейност № M2-U2-A1
  - Примери за ръководства за сортиране на отпадъци за дейност № M2-U2-A2 (вижте описанието на дейността)
  - Упражнение за сортиране на отпадъци за дейност № M2-U2-A3
-
-

Картини за разделяне на отпадъци (за варианта на дъската) за дейност № M2-U2-A3 (включително източници, така че учителите да могат да се върнат към най-доброто качество на снимките)

Допълнителна информация:

Della Barba, Mariana (2018): *13 Tips on Sorting Waste. How to Recycle More Efficiently*.
Последно свързване с уебсайта на 21.4.2021, <<https://believe.earth/en/13-tips-on-sorting-waste/>>

Kaza, Silpa; Yao, Lisa; Bhada-Tata, Perinaz; Van Woerden, Frank (2018): *What a Waste 2.0. A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050*. Urban Development Series. Washington, DC: World Bank.

Учебни Дейности

Дейност №5

M2-U2-A1

Име на дейността Глобален проблем с отпадъците

Тип дейност Учене чрез открития

Продължителност Около 60 минути

Брой участници Около 16

Ниво на език Умерено

Прогресивно

Дълбочина на Основна (не се изискват предварителни знания)

информацията За напреднали

Цели на обучението Осъзнаване на глобалните мащаби на генериране на отпадъци и важноста на разделянето на отпадъците.

Описание

Стъпка 1: Обучителят моли обучаемите да преценят колко отпадъци изхвърляме всяка година в световен мащаб и събира няколко предположения. Важно е да се даде достатъчно време на участниците да започнат да мислят за това число, за да ги активизираме наистина. След това обучителят споделя числото 2,01 милиарда тона твърди битови отпадъци, пита участниците от какво се състоят тези отпадъци и извлича примери за отпадъци, които в идеалния случай могат да се видят в залата за обучение, например кутията от кока кола на нечия маса, опаковката на пакет и т.н. Това трябва да накара обучаемите да свържат темата за глобалните отпадъци със своя живот и с образите в главата им. След това обучителят задава редица въпроси, без да предизвиква или дава отговори, за да предизвика любопитството на обучаемите и да ги активизира:

- Кой произвежда най-много отпадъци?
- Кои държави произвеждат най-много отпадъци?

- Защо отпадъците могат да бъдат (или да се превърнат) в проблем?
- Как се справят страните с рециклирането?
- По-добра ли е ситуацията в градските или в селските райони?

Обучителят уведомява участниците, че ще намерят отговорите на тези въпроси в следващата дейност. След това учителят съобщава на групата, че ще видят различни графики относно глобалното производство на отпадъци, взети от доклада What a Waste 2.0, публикуван от Групата на Световната банка (вж. източниците).

Стъпка 2: След това обучаемите биват помолени да изберат партньор и да се съберат за следващата задача по двойки. Двойките трябва да анализират различните диаграми, които учителят е поставил на стените преди сесията. Като помощно средство за анализиране и осмисляне на информацията, дадена в диаграмите, те получават брошура с въпроси за всяка диаграма, на които трябва да се опитат да намерят отговори. Като процедура се препоръчва двойките да разгледат диаграмите по посока на часовниковата стрелка, като преминават от една диаграма към следващата на всеки 5 минути, обсъждат я, водят си бележки, за да отговорят на въпросите. Учителят трябва да бъде на разположение, за да отговори на всички въпроси или трудности при разчитането на диаграмите или разбирането на някои термини.

Стъпка 3: След като обучаемите са анализирали диаграмите, те трябва да споделят отговорите си на въпросите в пленарна сесия.

Допълнителни бележки

Фигура 3.12 е доста сложна. За по-малко напредналите групи тя може просто да бъде пропусната.

Онлайн приложение

Ако тази дейност трябва да се осъществи онлайн, обучаемите могат да обсъдят различните диаграми по двойки в стаи за разделение („breakout rooms“), например в Zoom. Ако досега не сте създавали такива в Zoom, ето едно ръководство стъпка по стъпка за управление на разделните стаи: <https://support.zoom.us/hc/en-us/articles/206476313-Managing-Breakout-Rooms>.

**Допълнителна
информация**

Kaza, Silpa; Yao, Lisa; Bhada-Tata, Perinaz; Van Woerden, Frank (2018): What a Waste 2.0. A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050. Urban Development Series. Washington, DC: World Bank.

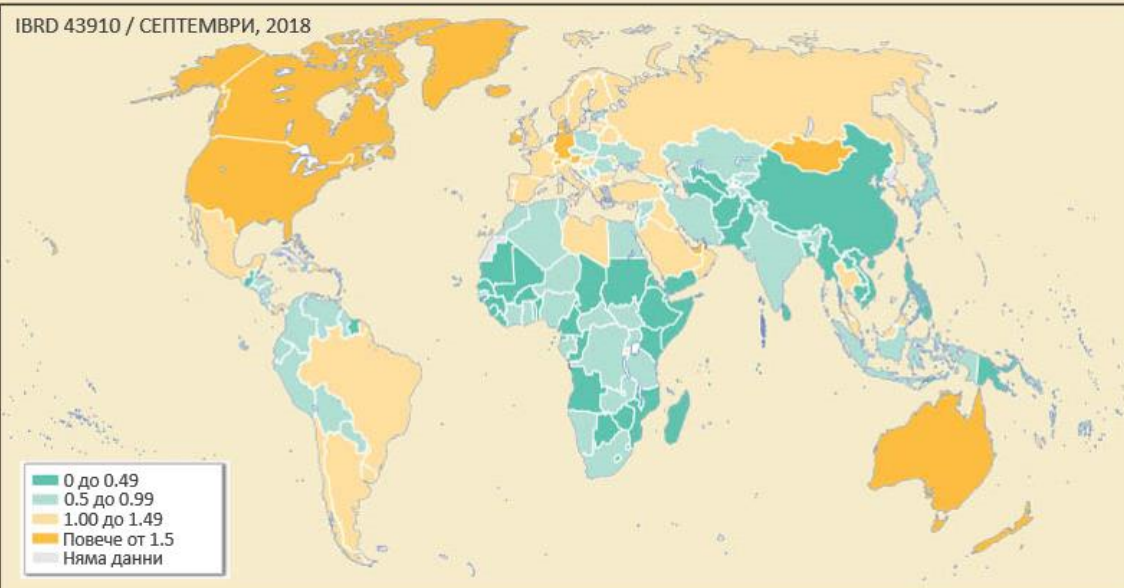
Източници

Kaza, Silpa; Yao, Lisa; Bhada-Tata, Perinaz; Van Woerden, Frank (2018): What a Waste 2.0. A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050. Urban Development Series. Washington, DC: World Bank, 19-21, 47-52.

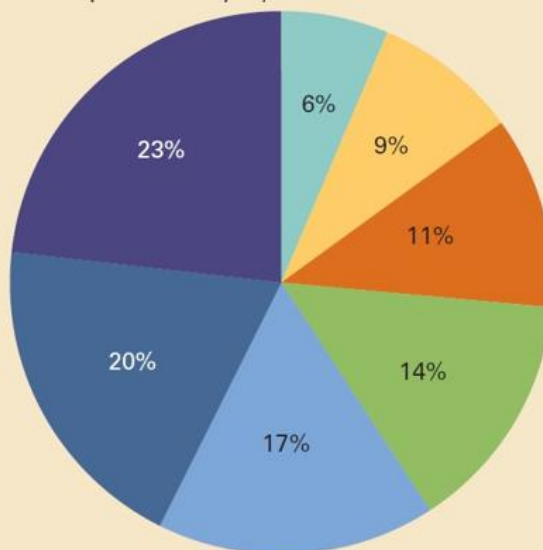

Карта 2.1 Генериране на отпадъци на глава от населението

Фигура 2.1 Генериране на отпадъци по региони

а. Дял на генерираните отпадъци по региони в проценти

Близък изток и Северна Африка
Африка на юг от Сахара
Латинска Америка и Карибите
Северна Америка
Южна Азия
Европа и централна Азия
Източна Азия и Тихия океан

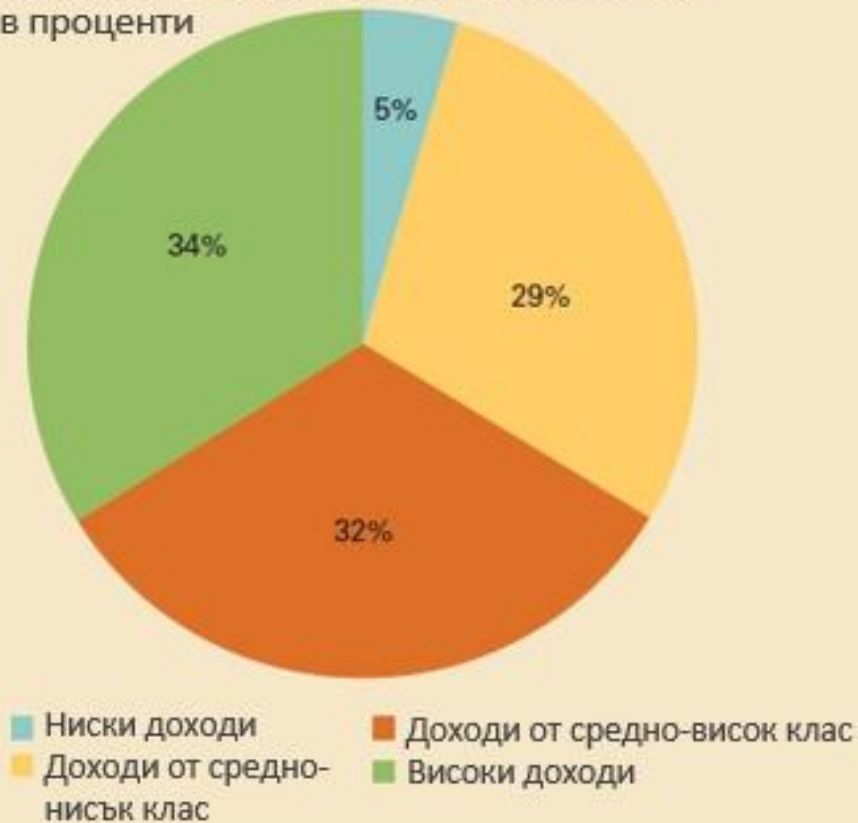
Фигура 2.1 Генериране на отпадъци по региони (продължение)

Забележка: Данните са коригирани към 2016 г.

Фигура 2.2 Генериране на отпадъци според нивото на доходите

Дял на генерираните отпадъци, според нивото на доходите в проценти

в. Количество генерирани отпадъци, според нивото на доходите

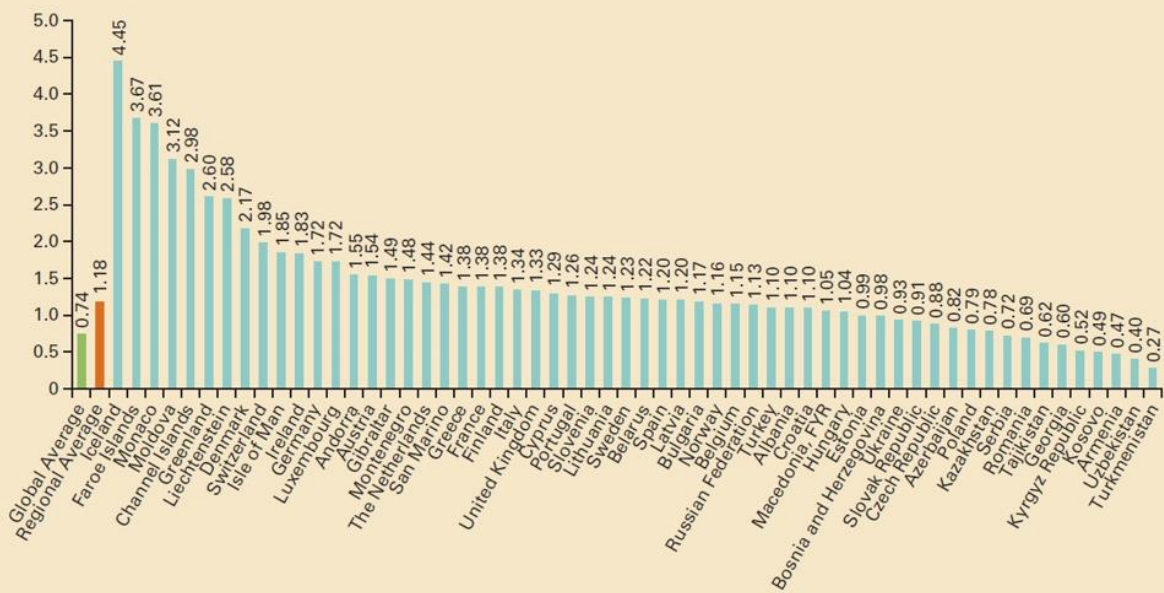
Забележка: Данните са коригирани към 2016 г.

Таблица 3.1 Държави с високи нива на рециклиране и компостиране в Европа и Централна Азия

Степен на рециклиране (в проценти)		Ниво на компостиране (в проценти)	
Фарьорски острови	67	Австрия	31
Лихтенщайн	64	Холандия	27
Исландия	56	Лихтенщайн	23
Остров Ман	50	Швейцария	21
Германия	48	Люксембург	20
Словения	46	Белгия	19
Сан Марино	45	Дания	19
Белгия	34	Германия	18
Ирландия	33	Италия	18
Швеция	32	Франция	17

Забележка: Ставките представляват процент от общото количество отпадъци

Фигура 3.7 Степен на генериране на отпадъци: Европа и Централна Австрия кг/жител/ден

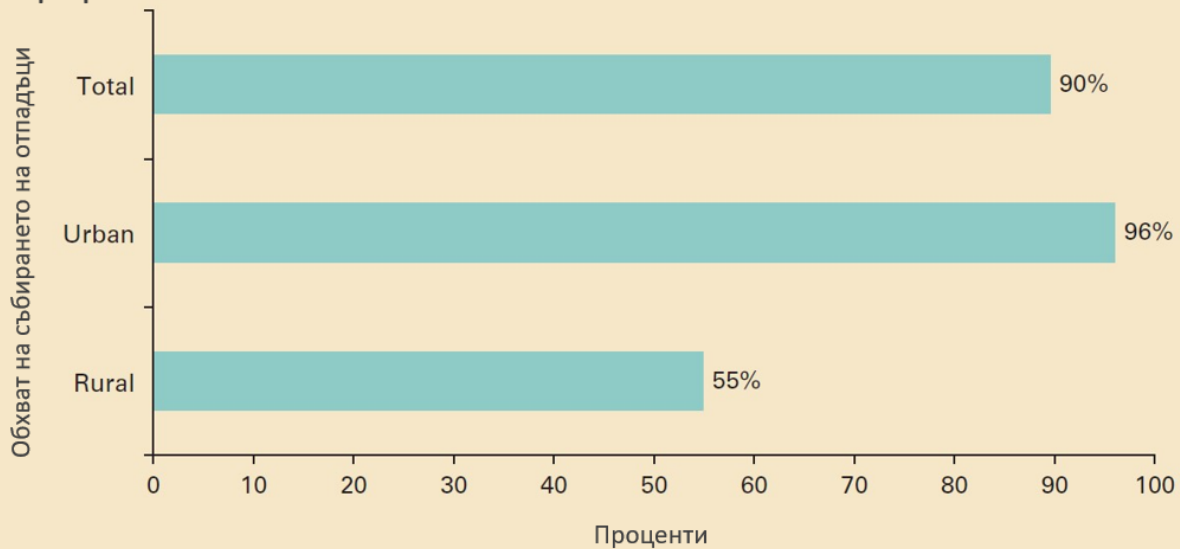
Забележка: Данните са коригирани към 2016 г.

Глобална средна стойност = вмъкнете превод
Регионална средна стойност = вмъкнете превод

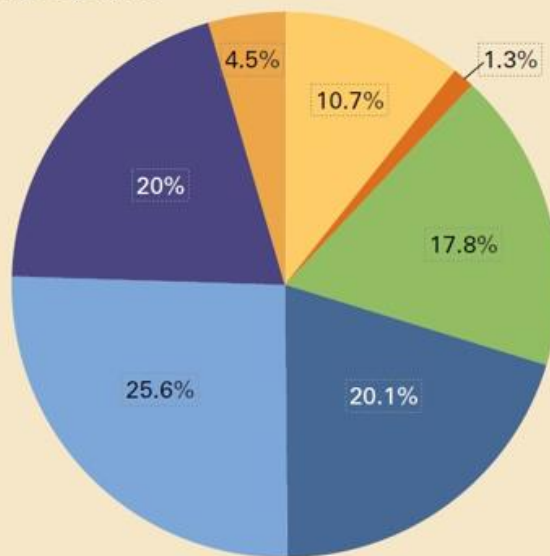
Фигура 3.8 Състав на отпадъците в Европа и Централна Азия *проценти*

Фигура 3.9 Покритие за събиране на отпадъци в Европа и Централна Азия

Фигура 3.12 Изхвърляне и третиране на отпадъци в Европа и Централна Азия проценти

- Анаеробно храносмилане
- Компостиране
- Контролирано сметище
- Изгаряне
- Изгаряне
- Отворено изхвърляне
- Рециклиране
- Санитарно сметище

Въпроси за Диаграмите

Карта 2.1:

1. Кои континенти/държави произвеждат много отпадъци? Кои произвеждат малко отпадъци? Сравнете и съпоставете някои континенти и държави!
2. Равномерно ли е разпределено генерирането на отпадъци? Защо (не)? Помислете за възможните причини за това разпределение!
3. За някои от държавите няма данни. Обсъдете защо това може да е така.

Фигура 2.1 а + б:

1. В кои региони на света се генерират най-много отпадъци? Кои от тях произвеждат най-малко отпадъци? Сравнете и съпоставете регионите, както по отношение на процентите, така и на количествата!
2. Равномерно ли е разпределено генерирането на отпадъци? Защо (не)? Помислете за възможните причини за това разпределение!

Фигура 2.2 а + б:

1. Колко отпадъци произвеждат хората с различни нива на доходи? Сравнете различните нива на доходи, както по отношение на процентите, така и по отношение на количеството!
2. Защо някои от различните нива на доходи произвеждат сходни количества отпадъци? Помислете за възможните причини за това разпределение!

Таблица 3.1:

1. В кои държави процентът на рециклиране е най-висок? В кои държави процентът на компостиране е най-висок?
2. Изненадани ли сте, че открихте някоя от тези държави в тези списъци?
3. Кое прави тези държави добри в рециклирането и компостирането? Помислете за това, което знаете за тези държави и посочете възможни причини.
4. Процентите представляват проценти от общото количество отпадъци. Защо тази информация е важна да се знае при анализа на графиката?

Фигура 3.7:

1. Кои държави произвеждат най-много отпадъци в Европа и Централна Азия? Кои от тях произвеждат най-малко отпадъци в Европа и Централна Азия? Какви тенденции можете да определите?
2. Сравнете нивата на генериране на отпадъци в страните със средните за света и региона!
3. Разгледайте различните държави. Изненадани ли сте, че някои от тях се намират там, където са? Можете ли да откриете държави, които сте очаквали да намерите по-нагоре или по-надолу в колонната диаграма?

Figure 3.8:

1. Какви видове отпадъци се генерират най-много в Европа и Централна Азия?
  2. Изненадват ли ви тези констатации? Защо (не)?
  3. Как би могъл да се различава съставът на отпадъците в различните области в Европа и Централна Азия?
-

Фигура 3.9:

1. Какъв процент от отпадъците се събират в градовете? Какъв процент от отпадъците се събират в селските райони?
2. Тези констатации изненадват ли ви? Защо (не)?
3. Какво знаете за събирането на отпадъци в градските и селските райони?
Помислете за възможните причини за различния обхват на събиране на отпадъци в градските и селските райони!

Figure 3.12:

1. Кои са най-често срещаните видове изхвърляне и третиране на отпадъци в Европа и Централна Азия?
2. Знаете ли приблизително как функционират тези видове третиране? Използвайте смартфона си, за да потърсите в Google информация за начините, които не познавате, за да добиете представа.
3. Кой от тези видове изхвърляне и третиране на отпадъци може да е по-екологичен? Кой от тях биха могли да бъдат по-малко природосъобразни?

Дейност №6

M2-U2-A2

Име на дейността	Как се разделят отпадъците в моята страна?
Тип дейност	Изследователска дейност
Продължителност	Около 60 минути
Брой участници	15-20
Ниво на език	☐ Умерено ☒ Прогресивно
Дълбочина на информацията	☒ Основна (не се изискват предварителни знания) ☐ За напреднали
Цели на обучението	Разпознаване на видовете отпадъци и съответно разделяне на отпадъците - да се повиши осведомеността по тези теми сред връстниците.

Описание

Стъпка 1: Участниците проучват системата за разделяне на отпадъците в тяхната община, използвайки интернет (ако участниците нямат достъп до интернет, за повече информация относно източниците за проучване, вижте допълнителните бележки). Проучването се ръководи от следните въпроси и задачи:

- Кои са основните видове отпадъци във вашата страна? Изброете ги в списък!
- Кои отпадъци спадат към съответните видове? Има ли предмети, които не трябва да попадат там? Запишете ги.
- Кои предмети могат и не могат да бъдат рециклирани? Кои са типичните грешки, които хората допускат?
- Налични ли са различните контейнери за отпадъци във вашия район? Къде се намира най-близкото място за разделяне на отпадъците?
- Какво правите с опасните отпадъци?

Стъпка 2: След това обучаемите се събират по двойки или групи от по трима души и сравняват резултатите си.

Стъпка 3: Накрая участниците създават ръководство за сортиране на отпадъци - брошура, която съветва хората как да разделят правилно отпадъците - което могат да запазят за себе си и да предадат на приятели и роднини. Обучаемите все пак могат да направят това заедно със своята група.

Ето два примера, които учителят може да покаже на участниците, за да илюстрира как може да изглежда това:

<https://www.ecobulpack.bg/files/ecobulpack-listovka-bg.pdf?fbclid=IwAR3vfnlimYycZTO-4WxZ8GNGSP3SbqpLsRIX9CRQMnNNLutvwqkOVFvfR7g>

КАКЪВ Е ПЪТЪТ НА ОТПАДЪКА?

В КОНТЕЙНЕРИТЕ НЕ ИЗХВЪРЛЯЙТЕ:

В жълтите контейнери на Екобулпак България не изхвърляйте:

САЛЕТКИ И КЪРПИЧКИ

ЗАМЪРСЕНИ И ОМАЗНЕНИ ОПАКОВКИ

ХРАНА И БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

ОПАКОВКИ ОТ ХИМИКАЛИ

ЕЛЕКТРОУРЕДИ И БАТЕРИИ

В зелените контейнери на Екобулпак България не изхвърляйте:

ПОРЦЕЛАН И КЕРАМИКА

ОГНЕУПОРНО СЪСЪД

ПРОЗОРИ И ОГЛЕДАЛА

ЛУМИНЕСЦЕНТНИ ЛАМПИ И КРУШКИ

02 / 434 16 68 + 0884 00 30 30
www.ecobulpack.bg

ДА ЗАПАЗИМ БЪЛГАРИЯ ЧИСТА ЗА НАШИТЕ ДЕЦА!

02 / 434 16 68 + 0884 00 30 30
www.ecobulpack.bg

02 / 434 16 68 + 0884 00 30 30
www.ecobulpack.bg

Национална организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки

Каково трябва да знаем, за да събираме отпадъците разделно?

г. София 1680, кв. Борово ул. Денчо Йорданов 64
Т. 02 434 1610
office@ecobulpack.bg
www.ecobulpack.bg

ДА ЗАПАЗИМ БЪЛГАРИЯ ЧИСТА ЗА НАШИТЕ ДЕЦА!

ДА ПЕСТИМ ПРИРОДНИ РЕСУРСИ И ЕНЕРГИЯ!

Отпадъци от опаковки от СЪСЪД

Отпадъци от опаковки от ХАРТИЯ, КАРТОН, ПЛАСТАСА И МЕТАЛ

* Всеки тон рециклирана хартия спасява от изсичане 13 дървета.

* Всеки тон рециклирана хартия спестява 4 куб. метра място в депо за отпадъци.

* Рециклирането на 1 пластмасова бутилка спестява енергията, достатъчна да захранва компютър 25 минути.

* Рециклирането на 1 стъклена бутилка спестява енергията, с която телевизор може да работи 25 минути.

* Събраните от контейнерите опаковки се извозват със специализиран транспорт до сортираща инсталация.

* Поставят се на конвейер, където се разделят по видове материали.

* Сортираните и балирани опаковки се извозват до заводите за рециклиране.

В ТОЗИ КОНТЕЙНЕР ИЗХВЪРЛЯЙТЕ:

БУТИЛКИ И БУРКАНИ ОТ НАПИТКИ И ХРАНИ

ШИШЕТА И БУРКАНИ ОТ КОЗМЕТИЧНИ ПРОДУКТИ

- Опаковките трябва да бъдат празни /без храна и течности/

В ТОЗИ КОНТЕЙНЕР ИЗХВЪРЛЯЙТЕ:

КАРТОН

ХАРТИЯ

КУТИИ

ПЛАСТАСОВИ БУТИЛКИ

ТОРБИЧКИ И ФОЛИО

ПЛАСТАСОВИ ОПАКОВКИ

КОНСЕРВИ И КЕНОВЕ

КАПАЧКИ И АЛУМИНИЕВО ФОЛИО

- Опаковките трябва да бъдат празни /без храна и течности/
- Кутиите и кашоните трябва да бъдат предварително сгънати
- Големите кашони се оставят до контейнера в деня преди обслужване
- Пластмасовите бутилки трябва да бъдат смачкани

Допълнителни бележки

Тъй като управлението на отпадъците се различава в отделните райони, не можем да ви предоставим конкретни уебсайтове/ресурси, които да ви послужат като отправна точка. Обикновено обаче, можете да намерите информация за системата за разделно събиране на отпадъци в дадена община на уебсайта на общината или на уебсайта на доставчика на услуги за управление на отпадъци. Ако обучаемите нямат достъп до интернет, можете да улесните проучването, като предоставите на групата ресурсите на уебсайтовете или информацията, като ги разпечатате преди обучението. За групите, които имат достъп до интернет, насочването на участниците към съответните уебсайтове може да улесни тяхното проучване.

За да направите обучението по-съревнователно и забавно, създаването на наръчника за сортиране на отпадъци може да се превърне в състезание. След като всички групи завършат своя наръчник, обучаемите могат да оценят трите най-добри наръчника с 3, 2 и 1 точка. Групата с най-много присъдени точки печели!

Онлайн приложение

Обучаемите могат да направят стъпка 2 и 3 в разделни стаи чрез Zoom например. Ако досега не сте създавали такива, ето ръководство стъпка по стъпка за управление на разделни стаи в Zoom.

Допълнителна информация

Della Barba, Mariana (2018): 13 Tips on Sorting Waste. How to Recycle More Efficiently. Последно свързване с уебсайта на 21.4.2021, <https://believe.earth/en/13-tips-on-sorting-waste/>

Източници

Какъв е пътят на отпадъка и как да пестим природни ресурси и енергия – ЕКОБУЛПАК. Последно свързване с уебсайта на 26.04.2021

[https://www.ecobulpack.bg/files/ecobulpack-listovka-
bg.pdf?fbclid=IwAR3vfnlimYycZTO-
4WxZ8GNGSP3SbqpLsRIX9CRQMnNNLutvwqkOVFvFR7g](https://www.ecobulpack.bg/files/ecobulpack-listovka-bg.pdf?fbclid=IwAR3vfnlimYycZTO-4WxZ8GNGSP3SbqpLsRIX9CRQMnNNLutvwqkOVFvFR7g)

Дейност №7

M2-U2-A3

Име на дейността Разделяне на отпадъци

Тип дейност Учене чрез открития

Продължителност Около 30 минути

Брой участници 15-20

Ниво на език Умерено

Прогресивно

Дълбочина на информацията Основна (не се изискват предварителни знания)

За напреднали

Цели на обучението Повишаване на осведомеността относно разделянето на отпадъците и алтернативите за опаковане, разпознаване на видовете отпадъци и съответно разделяне на отпадъците.

Описание

Стъпка 1: Първо, обучаемите мислят усърдно за това какви видове отпадъци произвеждат в ежедневието си и къде обикновено ги изхвърлят. Дали изхвърлят повече отпадъци извън дома си? Разделят ли отпадъците и защо това е важно? (виж например дейностите M2-U2-A2 или M2-U1-A1).

Стъпка 2: След това участниците трябва активно да разделят отпадъците по класове. Това може да се направи по различни начини:

1. Обучаемите могат да разделят реални (почистени) отпадъци, които учителят или те самите са донесли в класната стая или които вече се намират в класната стая.

2. Обучителят може да разпечата на дъската снимки на отпадъци и различни контейнери за отпадъци (виж следващите страници). След това обучаемите ще трябва да поставят снимките в правилния контейнер за отпадъци на дъската (в зависимост от материала на дъската снимките могат да бъдат закрепени с тиксо, магнити или щифтове).
3. Обучаемите могат да разпределят снимките на отпадъците към правилните контейнери за отпадъци в упражнението за съпоставяне (виж следващата брошура).

Обучаващият се уверява, че е посочил трудните предмети в тяхната област (например, във Виена в контейнера за органични отпадъци не трябва да попадат черупки от яйца).

Стъпка 3: Накрая учителят пита обучаемите дали са научили нещо ново, дали дейността е била полезна за тях и дали тя ще повлияе на начина, по който разделят отпадъците в бъдеще. Можете също така да ги попитате как могат да накарат повече хора да разделят отпадъците (правилно).

**Допълнителни
бележки**

Някои държави/общини предлагат информационни листове за разделяне на отпадъците. Ако са налични, учителят може да ги раздаде на обучаемите по време на дейността.

Информационният лист за град Виена например изглежда по следния начин: <https://www.wien.gv.at/umwelt/ma48/service/publikationen/pdf/flugblatt-getrennte-sammlung-en.pdf>

Онлайн приложение

Ако обучаемите участват в обучението от онлайн дома си, те могат да използват отпадъците, които имат вкъщи и да ги разделят по подходящ начин.

**Допълнителна
информация**

Della Barba, Mariana (2018): 13 Tips on Sorting Waste. How to Recycle More Efficiently. Последно свързване с уебсайта на 21.4.2021, <https://believe.earth/en/13-tips-on-sorting-waste/>

Източници

Снимки на отпадъците от Pixabay (безплатни за търговска употреба, не се изисква авторство).

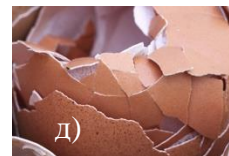
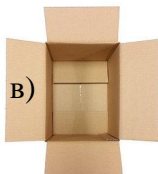
Снимки на контейнерите за отпадъци от МА 48.

Къде отиват отпадъците? Изхвърлете различните отпадъци в правилния контейнер, като напишете номерата им под съответния контейнер!

ПЛАСТМАСОВИ
БУТИЛКИ, КАРТОНЕНИ
ОПАКОВКИ ЗА НАПИТКИ,
КЕНЧЕТА

ОТПАДЪЧНА
ХАРТИЯ

ПРОЗРАЧНО
СТЪКЛО

ЦВЕТНО
СТЪКЛО

ОСТАТЪЧНИ
ОТПАДЪЦИ

ОРГАНИЧНИ
ОТПАДЪЦИ

<https://pixabay.com/photos/banana-peel-fruit-healthy-yellow-3404376/>

<https://pixabay.com/photos/shell-fruit-bowl-mandarin-3004746/>

<https://pixabay.com/de/photos/milch-karton-trinken-molkerei-2700595/>

<https://pixabay.com/de/photos/zeitung-leeuwarder-courant-presse-444448/>

<https://pixabay.com/de/photos/flasche-öl-500-cl-brown-aroma-6079753/>

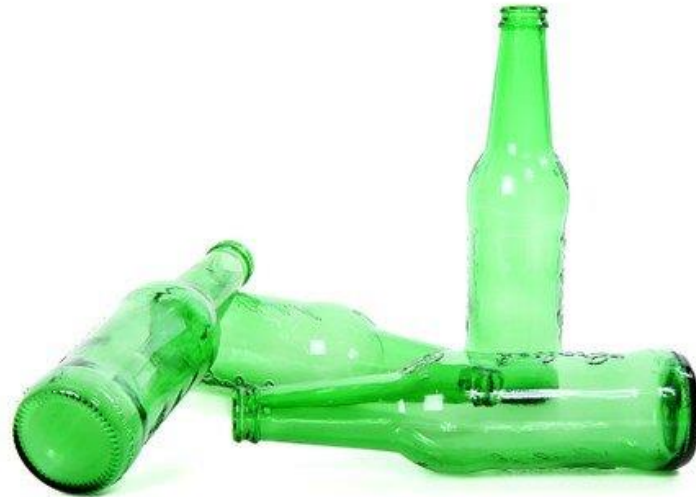
<https://pixabay.com/de/photos/glasbehälter-glas-leer-sauber-1205611/>

<https://pixabay.com/de/photos/flasche-isoliert-flasche-shampoo-1860617/>

<https://pixabay.com/de/photos/dose-coladose-cola-getränk-marke-592369/>

<https://pixabay.com/de/photos/alkohol-bier-flasche-sauber-detail-2460/>

<https://pixabay.com/de/photos/weinflaschen-etiketten-glas-leer-1668836/>

<https://pixabay.com/de/photos/box-wellpappe-verpackung-karton-2098116/>

<https://pixabay.com/de/photos/rollen-sanitär-gewebe-1239215/>

<https://pixabay.com/de/photos/getrankebecher-becher-plastikbecher-2147903/>

<https://pixabay.com/de/photos/muell-plastikbecher-recycling-abfall-1255244/>

<https://pixabay.com/de/photos/umweltverschmutzung-müll-weggeworfen-359017/>

<https://pixabay.com/de/photos/maske-coronavirus-virus-schutz-5217832/>

<https://pixabay.com/de/photos/erkältung-schnupfen-krankheit-3835499/>

<https://pixabay.com/de/photos/leuchtmittel-gluehlampe-gluhbirne-3366583/>

<https://pixabay.com/de/photos/batterie-energie-versorgungsmittel-1930833/>

<https://pixabay.com/de/photos/scherben-glasscherben-glas-scharf-8295/>

<https://pixabay.com/de/photos/vogel-gebrochen-brown-huhn-2106/>

**ОТПАДЪЧНА
ХАРТИЯ**

**ОРГАНИЧНИ
ОТПАДЪЦИ**

ЦВЕТНО СЪКЛО

**ПРОЗРАЧНО
СЪКЛО**

**ПЛАСТМАСОВИ БУТИЛКИ,
КАРТОНЕНИ ОПАКОВКИ ЗА
НАПИТКИ, КЕНЧЕТА**

**ОПАСНИ
ОТПАДЪЦИ И
ДРУГИ ОТПАДЪЦИ**

ОСТАТЪЧНИ ОТПАДЪЦИ

Тема 3: Предмети за многократна / втора употреба

Тази тема се фокусира върху намаляването на отпадъците, опаковките и предметите за еднократна употреба чрез преминаване към предмети за многократна, както и втора употреба.

Има очевидно решение за справянето с глобалния проблем с отпадъците: да произвеждаме по-малко отпадъци. Ето защо в този модул участниците се научават да обмислят варианти за бързо и лесно изхвърляне на предмети. Като разсъждават за алтернативи на предметите за еднократна употреба и за навиците си на потребление и изхвърляне, както и като чуват истории за покупки на предмети втора употреба, участниците следва да осъзнаят последиците от своите действия.

Методология:

По време на различните дейности учителят трябва предимно да наблюдава и ефективно да насочва разсъжденията.

Първата дейност в този модул се провежда по двойки/малки групи и изисква от участниците да бъдат активни и да мислят за възможни заместители на еднократните продукти. Ролята на учителя е на наблюдател, който се уверява, че обучаемите не са нито прекалено, нито недостатъчно затруднени и когато е необходимо, се намесва, за да предложи помощ или да стимулира нови разсъждения. По време на цялата дейност учителят инициира размишление, като предлага примери и мотивира участниците сами да измислят.

При второто занимание участниците сами попълват тест, докато учителят отново наблюдава групата. След като обучаемите приключат с теста, учителят се съсредоточава върху разпределянето им в подходящи групи (виж допълнителните бележки) и ги кара да обмислят отговорите си спрямо въпросите, дадени в описанието на дейността.

За третата дейност най-важните компоненти са даването на ясни инструкции и размисълът след дейността. Конкретните инструкции, както и въпросите за размисъл могат да бъдат намерени в описанието на дейността.

Цели на обучението:

- Повишаване на осведомеността относно предметите за многократна употреба и предметите втора употреба.
- Да се намалят отпадъците, опаковките и предметите за еднократна употреба.

Учебни материали (вж. страниците след съответните дейности):

Тест за дейност № M2-U3-A2

Ръководство за дейност № M2-U3-A2

Допълнителна информация:

Addison County Solid Waste Management District: Beginner's Guide to Reducing Waste. Последно свързване с уебсайта на 28.6.2021, <<https://www.addisoncountyclecyles.org/recycling/reduce-reuse/plastics-reduction>>

Astoul, Eva (2020): *How Second-Hand Shopping Can Save the Planet*. Последно свързване с уебсайта на 21.04.2021, <<https://greenwithless.com/second-hand-shopping-planet/>>

Buczynski, Beth (2014): *17 Cheap and Awesome Reusable Replacements for Disposable Products*. Последно свързване с уебсайта на 26.4.2021, <<https://www.wisebread.com/17-cheap-and-awesome-reusable-replacements-for-disposable-products>>

Дейност №8

M2-U3-A1

Име на дейността	Замяна на продукти за еднократна употреба
Тип дейност	Споделяне на истории/опит
Продължителност	Около 20 минути
Брой участници	15-20
Ниво на език	☒ Умерено ☐ Прогресивно
Дълбочина на информацията	☒ Основна (не се изискват предварителни знания) ☐ За напреднали
Цели на обучението	Да се намалят отпадъците, опаковките и предметите за еднократна употреба.

Описание

Стъпка 1: Обучителят започва упражнението с въпроса: "Има ли предмет, който сте използвали днес и който веднага след това сте изхвърлили?" и събира няколко твърдения от обучаемите. (Примери могат да бъдат сламки, памучни пръчици, пластмасови прибори за хранене или самобръсначки за еднократна употреба и др.)

Стъпка 2: Сега по двойки/в малки групи обучаемите трябва да помислят за предметите за еднократна употреба (т.е. предметите, които се изхвърлят след като се използват веднъж), които те самите и техните познати използват и да ги запишат в общ списък на дъската. Те могат да включат и продукти за еднократна употреба, които според тях по принцип се използват много.

Стъпка 3: След това двойките/малките групи трябва да помислят за начини за замяна на предметите за еднократна употреба и за това какво въздействие може да има това за тях/техните познати. Преди обучаемите да направят това със съответните си партньори, обучителят може да събере няколко мнения в голямата група за идеи, за да помогне на обучаемите, извеждайки някои примери като:

- платнени торбички за пазаруване вместо единични пластмасови или хартиени торбички;
- вземане на нормални прибори за многократна употреба за пикник вместо пластмасови вилици и ножове;
- метална самобръсначка вместо самобръсначки за еднократна употреба;
- приготвяне на собствено кафе в пътна чаша за кафе или вземане на пътна чаша за кафе в любимото ви кафене, за да пиете кафе по пътя, вместо да използвате чаши за кафе за еднократна употреба;
- контейнери за многократна употреба за съхранение на храна вместо алуминиево фолио или пластмасова опаковка;
- носене на собствен контейнер за събиране на храна за къщи вместо получаване на опаковки за еднократна употреба и т.н.

Стъпка 4: Накрая всяка двойка/група представя своите предложения за алтернативи. След като всяка група представи решенията си, участниците могат да бъдат помолени да оценят най-полезните заместители и да помислят върху това кои от тях ще се опитат да заменят сами.

Допълнителни бележки

Стъпка 2: Участниците могат да създадат облак от думи и онлайн, ако в класната стая има проектор (вж. "Онлайн изпълнение").

Стъпка 3: Този път двойките/групите могат да бъдат смесени или да се сформират малки групи вместо двойки, ако учителят смята, че известна промяна и нови данни ще бъдат от полза за групата.

Онлайн приложение

Ако тази дейност трябва да се осъществи онлайн, обучаемите могат да обсъдят различните диаграми по двойки в стаи за разделение („breakout rooms“), например в Zoom.

Онлайн, участниците могат да споделят елементите, които са измислили в облак от думи (life word cloud) в Mentimeter, например. Научете повече за това какво представляват

облаците от думи и как да ги създавате тук:

<https://www.mentimeter.com/features/word-cloud>

Допълнителна информация

Buczynski, Beth (2014): 17 Cheap and Awesome Reusable Replacements for Disposable Products. Последно свързване с уебсайта на 26.4.2021, <https://www.wisebread.com/17-cheap-and-awesome-reusable-replacements-for-disposable-products>

Дейност №9

M2-U3-A2

Име на дейността Тествайте себе си: Колко съзнателни сте по отношение на отпадъците?

Тип дейност Викторина

Продължителност Около 20-30 минути

Брой участници 15-20

Ниво на език Умерено
 Прогресивно

Дълбочина на информацията Основна (не се изискват предварителни знания)
 За напреднали

Цели на обучението Да се осъзнае и оцени поведението по отношение на отпадъците и да се помисли за начини за повишаване на съзнанието по отношение на отпадъците.

Описание

Стъпка 1: За да накарат учащите да се замислят върху навиците си спрямо отпадъците, те правят тест за проверка на тяхното съзнание по темата (виж следващата страница). Преди участниците да направят теста, учителят им казва да отговарят честно на въпросите и че това е тест, който ще им покаже докъде се простират познанията им, а не е оценка на резултатите им.

След това обучаемите отговарят на десет въпроса относно отношението им към разделянето и генерирането на отпадъци. След като отговорят на всички въпроси, участниците сумират точките си съгласно схемата за точкуване. Обучителят им казва, че колкото повече точки имат, толкова по-осъзнати в генерирането на малко отпадъци и отговорното отношение към тях са те.

Стъпка 2: След това участниците разсъждават върху викторината в групи по трима или четирима. Разглеждат всеки въпрос и мислят защо някои варианти са по-добри от други, какво ги възпрепятства/кара да изберат по-устойчивите варианти, защо е важно да се действа съзнателно по отношение на отпадъците. Например:

- Защо те или други хора (не) рециклират?
- Защо е важно да се рециклира?
- Какво може да се направи, за да се премине от nereциклиране или рециклиране от време на време към усърдно рециклиране?
- Какво трябва да бъде преодоляно/приспособено/въведено в действие, за да се улесни промяната?

Ако някои от участниците са постигнали много добри резултати, те могат да разсъждават върху допълнителни, по-обширни въпроси, като например:

- Какво може да се направи, за да се насърчат промените към по-голямо съзнание за отпадъците?
- Какво трябва да се направи на индивидуално ниво?
- Какво може/трябва да направи правителството?
- Как се разпространява информацията?

Вижте допълнителните бележки.

Допълнителни бележки

Стъпка 2: Ако е необходимо, обучителят може да постигне различни ефекти чрез състава на групите.

Ако изглежда, че в групата има големи разлики в резултатите, учителят може да накара участниците да сформират групи според диапазона на точките си. По този начин обучаемите с високи точки могат да съсредоточат разсъжденията си върху начините за отговорно боравене с отпадъците отвъд въпросите, включени във викторината, докато участниците с по-малко точки могат да разсъждават върху осъществимите начини за подобряване на навиците си по отношение на отпадъците. Смесването на обучаемите с високи и ниски резултати обаче ще позволи различна гледна точка във всяка група.

Онлайн приложение   Работата по групи може да се проведе например чрез стаи за разделение („breakout rooms“) в Zoom.

Допълнителна информация   Addison County Solid Waste Management District: Beginner's Guide to Reducing Waste. Последно свързване с уебсайта на 28.6.2021,
<https://www.addisoncountyrecycles.org/recycling/reduce-reuse/plastics-reduction>.

Колко осъзнати сте по отношение на отпадъците?

1. Рециклирате ли?

- а) Никога.
- б) Когато се сетя за това.
- в) (Почти) винаги.

2. Какво правите с използваните стъклени буркани и пластмасови опаковки?

- а) Просто ги изхвърлям в кошчето за боклук.
- б) Събирам ги, за да ги рециклирам, когато натрупам достатъчно количество.
- в) Използвам ги повторно (например за съхраняване на храна или различни предмети). Ако нямам абсолютно никаква полза от тях, ги изхвърлям.

3. Получавате ли/използвате ли стоки втора употреба?

- а) Никога. Просто не ми харесва идеята, че това, което купувам преди е принадлежало на други хора.
- б) Понякога, например когато намеря добра сделка или ги получа като подарък.
- в) Да, често. Опитвам се да си набавям/използвам вещи втора употреба, доколкото е възможно.

4. Какво използвате, за да пренасяте покупките си?

- а) Просто си взимам найлонова или хартиена торбичка от магазините.
- б) Използвам предимно найлонови или хартиени торбички, но се опитвам често да ги използвам повторно!
- в) Винаги се уверявам, че нося със себе си раница или платнена торбичка, за да пренеса покупките си въщи.

5. Кое от следните действия правите, за да намалите пластмасовите изделия за еднократна употреба? (За този въпрос можете да изберете няколко отговора.)

- а) Нося си собствени опаковки за храна за въщи.

б) Винаги вземам със себе си бутилка за вода за многократна употреба, така че никога не ми се налага да купувам пластмасови бутилки.

в) Използвам контейнери за многократна употреба за опаковане на обяда, вместо да използвам алуминиево фолио или пластмасова опаковка.

г) Нищо от гореизброеното, честно казано...

6. Какво правите с дрехите, които не ви стоят добре или вече не ви харесват?

а) Обикновено просто ги изхвърлям.

б) Честно казано, те обичайно се озовават в задната част на гардероба ми.

в) Дарявам ги или ги продавам, или просто ги подарявам на приятели.

7. Намиращ се в ресторант и ястието ти е било прекалено голямо, за да го довършиш. Какво правите с остатъците?

а) Моля сервитьора/сервитьорката да разчисти масата. Какво друго?

б) Позволявам на сервитьора/сервитьорката да събере остатъците, за да ги изхвърли. Чувствам се малко зле, но не мога да се принудя да преяждам, нали?

в) Винаги питам сервитьора/сервитьорката дали може да ми ги опакова, за да мога да си хапна остатъка вкъщи, когато отново огладнея.

8. Какво правите с използваните батерии?

а) Изхвърлям ги в кошчето за боклук.

б) Събирам ги вкъщи, за да ги занеса в най-близката станция за рециклиране на батерии.

в) Просто ги зареждам, тъй като използвам (почти) само акумулаторни батерии.

9. Какво правите, когато намерите дреха (или технически уред, предмет за украса напр.), която ви харесва?

а) Веднага купувам. В крайна сметка може да се продаде скоро! А също така не искам да се връщам в магазина по-късно, ако мога да го купя сега.

б) Ако наистина го искам, ще го купя.

в) Обикновено се въздържам и си мисля: "Наистина ли ми трябва?". Ако съм честен пред себе си, в повечето случаи отговорът е "не".

10. Имате ли съд за многократна употреба за пиене на кафе или вода?

- а) Не, защото не обичам да ги почиствам.
- б) Да, но не винаги ги използвам, защото или забравям, или ме мързи.
- в) Да и ги използвам всеки ден!

Сега прегледайте отново отговорите си и съберете следните точки:

За всеки а): 0 точки

За всяко б): 1 точка

За всеки в): 2 точки

С изключение на въпрос 5: добавете по 1 точка за всеки отговор а)-в), 0 точки за отговор г)

Общ брой точки: __ / 21

Колкото повече точки имате, толкова по-съзнателни сте по отношение на отпадъците!

Дейност №10

M2-U3-A3

Име на дейността	Намерете човек, който...
Тип дейност	Споделяне на истории/опит
Продължителност	Около 40 минути
Брой участници	15-20
Ниво на език	☒ Умерено ☐ Прогресивно
Дълбочина на информацията	☒ Основна (не се изискват предварителни знания) ☐ За напреднали
Цели на обучението	Повишаване на осведомеността относно алтернативите на купуването на нови артикули.

Описание

Стъпка 1: Първо, участниците получават брошура (виж следващата страница) и разглеждат твърденията "Намерете някой, който...". Последните две твърдения са оставени празни, така че обучаемите могат да ги допълнят с предмет по свой избор.

Стъпка 2: След това участниците стават, смесват се с останалите и си задават един на друг следния въпрос: Случвало ли ви се е да поправяте, да рециклирате продукт или да купувате от втора употреба? Ако намерят някой, който го е правил, те задават последващи въпроси, като например: Как го направихте? Трудно ли беше? Как ви хрумна идеята? Къде и кога го купихте? и т.н. Те трябва да се свържат с възможно най-много хора и да запишат името на човека, когото са намерили, както и допълнителна информация.

Стъпка 3: Накрая участниците могат да споделят с групата кого са намерили и каква е била неговата история. В пленум групата разсъждава върху алтернативите на купуването на нова вещ: Какви са разликите между купуването на нова вещ и това да поправите или рециклирате стара, или да купите вещ втора употреба? Какви са

съответните въздействия върху околната среда? Те могат да обсъдят и следния въпрос: Много хора смятат, че няма значение дали купуват нови вещи или не. Какво мислите за това твърдение?

Допълнителни бележки

Стъпка 2: За да се насърчат участниците да говорят с различни хора, може да ги ограничите до колко пъти едно и също име може да бъде записано (например до 2 или 3 пъти в зависимост от големината на групата).

Изпълнението на задачата като "домашна работа" разширява възможностите за намиране на хора, които отговарят на критериите.

Онлайн приложение

Въпреки че упражненията за смесване на групата са трудни за изпълнение онлайн, възможно е тази дейност да се извърши чрез Zoom, като се създадат десет разделни стаи и се позволи на обучаемите сами да изберат стаите, вместо вие да ги разпределяте (за инструкции как да направите това, вижте "Опции за стаи за почивка" <https://support.zoom.us/hc/en-us/articles/206476313-Managing-Breakout-Rooms>). На половината от участниците може да бъде възложено да останат в стаята си, а на другата половина - да се сменят всеки път. По този начин обучаемите могат да разговарят с различни участници по двойки/в малки групи.

Допълнителна информация

Astoul, Eva (2020): How Second-Hand Shopping Can Save the Planet. Последно свързване с уебсайта на 21.04.2021, <https://greenwithless.com/second-hand-shopping-planet/>

Намерете човек, който...

	Име	Допълнителна информация
<i>... е поправил, рециклирал или закупил риза втора употреба.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил дънки втора употреба.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил обувки втора употреба.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил мебел втора употреба.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил тениска втора употреба.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил спортно оборудване употреба.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил мобилен телефон втора употреба.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил монитор употреба.</i>		

<i>... е поправил, рециклирал или закупил _____.</i>		
<i>... е поправил, рециклирал или закупил _____.</i>		

Библиография

Как се рециклира пластмасата: ЕКОПАК (2022). Последно свързване с уебсайта на 24.2.2022, <http://www.ecopack.bg/kids/Kak-se-retsiklira-plastmasata/15/view/>

Как се рециклира стъклото: ЕКОПАК (2010). Последно свързване с уебсайта на 24.2.2022, https://www.youtube.com/watch?v=eIDfFhUdRIA&ab_channel=%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%9F%D0%90%D0%9A%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%D0%90%D0%94

Как се рециклира хартията: ЕКОПАК (2022). Последно свързване с уебсайта на 24.2.2022, <https://www.facebook.com/ECOPACK.Bulgaria/videos/408951850073746/>

Полезни правила за разделно събиране: ЕКОПАК (2022). Последно свързване с уебсайта на 24.2.2022, https://www.ecopack.bg/bg/za-grajdani/polezni-pravila-za-razdelno-sybirane?fbclid=IwAR0NAv7gSKV90df_r5RaBc_f8sAbnl2uAlzgzVQUY8myBZhlAayOnelcyFQ

Пътят на отпадъка: ЕКОБУЛПАК (2020). Последно свързване с уебсайта на 24.2.2022, <https://www.ecobulpack.bg/files/ecobulpack-listovka-bg.pdf?fbclid=IwAR2fR7mvGdFdBdd8LiEngHJmSLXUMpMQZx4Zq5VQ-bwwA3bkmjp-9X3miO8>

Addison County Solid Waste Management District: *Beginner's Guide to Reducing Waste*. Последно свързване с уебсайта на 28.6.2021, <<https://www.addisoncountyclecyles.org/recycling/reduce-reuse/plastics-reduction>>

Astoul, Eva (2020): *How Second-Hand Shopping Can Save the Planet*. Последно свързване с уебсайта на 21.04.2021, <<https://greenwithless.com/second-hand-shopping-planet/>>

Brady, Candida (2012): *Trashed*. Последно свързване с уебсайта на 21.4.2021, <<https://www.youtube.com/watch?v=yg0UlnEjVH4>>

Bryce, Emma (2015): *What Really Happens to the Plastic you Throw Away*. Последно свързване с уебсайта на 26.04.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=_6xlNyWPpB8>

Buczynski, Beth (2014): *17 Cheap and Awesome Reusable Replacements for Disposable Products*. Последно свързване с уебсайта на 26.4.2021, <<https://www.wisebread.com/17-cheap-and-awesome-reusable-replacements-for-disposable-products>>

Della Barba, Mariana (2018): *13 Tips on Sorting Waste. How to Recycle More Efficiently*. Последно свързване с уебсайта на 21.4.2021, <<https://believe.earth/en/13-tips-on-sorting-waste/>>

EPA (2021): *Composting At Home*. Последно свързване с уебсайта на 5.5.2021, <<https://www.epa.gov/recycle/composting-home>>

EPA (2021): *Recycling Basics*. Последно свързване с уебсайта на 28.4.2021, <<https://www.epa.gov/recycle/recycling-basics>>

Kaza, Silpa; Yao, Lisa; Bhada-Tata, Perinaz; Van Woerden, Frank (2018): *What a Waste 2.0. A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050*. Urban Development Series. Washington, DC: World Bank.

Leblanc, Rick (2021): *The Decomposition of Waste in Landfills A Story of Time and Materials*. Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021, <<https://www.thebalancesmb.com/how-long-does-it-take-garbage-to-decompose-2878033>>

Maastricht University: *Trash it Right!* Последно свързване с уебсайта на 26.04.2021, <https://www.maastrichtuniversity.nl/sites/default/files/styles/full_width_image/public/afval-sscheiding_algemeen_eng.png?itok=8im5n8TJ>

Miller, Randy (2020): *What is Organic Waste and How Should it be Handled?* Последно свързване с уебсайта на 5.5.2021, <<https://millerrecycling.com/organic-waste-and-how-to-handle-it/>>

Parker, Laura (2018): *Here's How Much Plastic Trash Is Littering the Earth*. Последно свързване с уебсайта на 28.4.2021, <<https://www.nationalgeographic.com/science/article/plastic-produced-recycling-waste-ocean-trash-debris-environment>>

Simon, Julia (2020): *How to Compost At Home*. Последно свързване с уебсайта на 5.5.2021, <<https://www.npr.org/2020/04/07/828918397/how-to-compost-at-home?t=1620206058800>>

Stadt Wien (2021): *Getrennte Sammlung und Wiener Mistplätze*. Последно свързване с уебсайта на 21.4.2021, <<https://www.wien.gv.at/umwelt/ma48/service/publikationen/pdf/flugblatt-getrennte-sammlung-de.pdf>>

Stadt Wien (2021): *Information Sheet Waste Collection and Waste Collection Centres*. Последно свързване с уебсайта на 21.4.2021, <<https://www.wien.gv.at/umwelt/ma48/service/publikationen/pdf/flugblatt-getrennte-sammlung-en.pdf>>

SUEZ: *Glass Recycling*. Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021, <<https://www.suez.com.au/en-au/sustainability-tips/learn-about-waste-streams/general-waste-streams/glass-recycling>>

The University of British Columbia: *Sort it Out*. Последно свързване с уебсайта на 28.04.2021, <<https://sustain.ubc.ca/sites/sustain.ubc.ca/files/images/campusInitiatives/8.5x11-SortitOut-VisualGuide.pdf>>

The Waste and Resources Action Programme: *How Is It Recycled?* Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021, <<https://www.recyclenow.com/recycling-knowledge/how-is-it-recycled>>

The World Counts (2021): *Tons of Waste Dumped*. Последно свързване с уебсайта на 26.04.2021, <<https://www.theworldcounts.com/challenges/planet-earth/waste/global-waste-problem/story>>

Xuzhou Perfect Glass (2018): *Glass Recycling Facts*. Последно свързване с уебсайта на 30.06.2021, <<http://www.xzperfectglass.com/en/new/Artwork--for--glass--bottle--making.html>>

